

KAKO TREBA DRŽATI HUTBU

ZIJAD LJEVAKOVIĆ

Ako živimo u vremenu kada su sredstva masovne komunikacije uznapredovala u razmjerama koje je teško pratiti, ipak nam se čini da je hutba (govor imama petkom) pozicija jedinstvena u ukupnoj komunikaciji među muslimanima. Činjenica da se muslimani u isto vrijeme okupljaju na jednom mjestu, da su okupljeni oko iste i, van svake sumnje, najljepše ideje, da ih u samom ambijentu veže čvrsta vezanost za grupu (džemat), da bi za sličnu pripremu grupe trebalo jako puno vremena i rada, što sve skupa otkriva i dobru priliku da se u toj i takvoj komunikaciji dobiju rezultati vrijedni u svakom pogledu. Međutim, mi smo danas u situaciji da konstatujemo kako su govori imama petkom (hutbe) pod istim problemima koji su prisutni u ukupnom objašnjavanju islama. Obraćanja su uopćena, orijentirana na principe ili učenje islama a malo na život ili provođenje principa u život. Tako imamo naoko lijepo sadržaje ali malo ili nikako povezane sa životom koji ljudi svakodnevno vode.

Podaci do kojih se došlo istraživanjima govore da se obrazovna struktura džemata (67% SSS ili niža) neznatno razlikuje od obrazovanja imama (69% SSS). Ovaj podatak kao da ne obavezuje imame koji vode džemate ili drže hutbe, na stalne i svakodnevne aktivnosti kako

bi podigli saznanja džematlija o islamu kroz svoje osnovne aktivnosti: svakodnevne vazove, predavanja, dersove. Jedino džuma održala (ne može drugačije zbog Allahovog propisa) gdje imami nastoje da sve svoje neaktivnosti provedu kroz hutbu. Radeći tako u toku sedmice hutba postaje nadoknada za sve propušteno a samim tim predmet svaštarenja i uopćavanja. Stoga podvlačimo da:

- hutba nije, niti po svom sadržaju može biti nadoknada za neodržane vazove;
- hutba nije zamjena za dersove na kojima se džematlije podučavaju islamu;
- hutba nije nadoknada za propuštanje ostale vjerske aktivnosti.

Hutba je farz jer je naredena a sunnet jer ju je vršio Allahov Poslanik dok je mogao. Ona je sedmično usmjerenje muslimana u duhu učenja islama za sve životne pojave koje se događaju u zajednicama u kojima žive muslimani. Stoga je dobro udaljavati se od općih i neobavezujućih tema i isam predstavljati kao učenje kojim ljudi na najlakši i najjednostavniji način rješavaju svoje probleme i kao vjeru od koje imaju svakodnevnu korist na ovom svijetu i da je njihov interes da žive kao muslimani. Pored toga, u vremenu u kojem živimo, bremenitom opasnostima po život i zdravlje ljudi, islam predstavlja nužnu potrebu. Islam u svom učenju,

više od svih, radi na preventivnoj zaštiti onih koji žive po islamskim propisima i sprečava pojavu brojnih opasnosti kojima je danas čovjek izložen: alkohol, droga, nepravda, rasizam, nacionalizam, šovinizam... Velikom broju muslimana vjernika kod nas nerijetko dođu pitanja (a ni stanje ostalih muslimana svijeta nije drugačije):

Šta će mi islam, vjera ili obredi uopće ako od toga nema praktične, konkretne koristi ili mi ništa ne rješavaju u životu ili imam tek neku daleku maglovitu, apstraktnu korist.

Imam mi ne treba kao predlagač i poznavatelj islamskih orijentira u životu, kao onaj koji mi islam čini praktičnim, koji mi objašnjava islam kao vrijednost i učenje i kako ga primijeniti u životu, nego mi treba da predvodi neke obrede, ceremonije koje sam ne znam ili nemam vremena za njih. Za sve ostalo u životu imam druge učitelje.

Nije teško zaključiti da u takvim okolnostima islam kod vjernika dobija periferno mjesto a uloga imama postaje obrednog karaktera.

U sprečavanju negativnih i afirmaciji pozitivnih pojava hutba ima značajnu ulogu, stoga su pripreme i način izvođenja izuzetno važni u postizanju željenog rezultata.

Priprema hutbe

Da bi hutba uspjela neophodno je izvršiti temeljite pripreme gdje se akcenat stavlja na:

- a) pravilan izbor aktuelne teme prema sljedećim prioritetima: život, vjera, rad, obredi, zakon i moral;
- b) hutba mora biti napisana u cjelini ili u konceptu;
- c) obavezni dio hutbe na arapskom jeziku potrebno je prilagoditi govorom na našem jeziku tako da se izbjegne stalno ponavljanje dijela hutbe na arapskom jeziku koji džematlije znaju napamet jer to utječe na njenu svježinu i aktuelnost s obzirom na stalna ponavljanja. Imam treba bar ubaciti ajete i haise o kojima se govori u datoj hutbi u arapski dio hutbe;
- d) obratiti pažnju na aktuelnost trenutka u kojem se govori tema. U trenucima žalosti

ili teškoća ne treba govoriti teme koje odišu radošću i obratno. Isto tako, nesuvislo je govoriti o apstraktnim moralnim vrijednostima u trenutku kada je sama ljudska egzistencija ugrožena. Ili govoriti o vrijednostima i krepostima podnošenja teškoća kada ih ljudi žive i nužno se susreću sa njima i kada su teškoće jedini oblik življenja.

Hutba kao ideja nosi se čitavu sedmicu a piše se u petak od jutra do podne a najranije u četvrtak poslije podne ili kasno navečer, jer se u međuvremenu može dogoditi aktuelnost koju je potrebno na hutbi obraditi. Obavezni dio hutbe na arapskom jeziku mora funkcionirati kao cjelina za sebe jer nerijetko ima veliki broj muslimana koji razumiju samo arapski dio (Turci ili Arapi, na primjer). Hatib, da bi održao hutbu aktuelnom, uspješnom i korisnom, povremeno vrši ispitivanja džematlija koji ga slušaju.

Dužina hutbe

Hutba kod nas danas ima dva dijela. Obavezni arapski tekst i govor na našem jeziku. Optimalno trajanje obaveznog dijela hutbe na arapskom jeziku je 3-5 minuta a govornog dijela 5-10 minuta. Optimalan govor koji je osmišljen i ciljani (hutba je ciljani govor) traje 5-7 minuta, alternativno 6-8 minuta, a maksimalno 10 minuta. Dužina trajanja hutbe je važan segment, jer su istraživanja pokazala da zasićenost govorom počinje poslije deset minuta. Nakon petnaest minuta nastaje zamor i nemogućnost daljeg praćenja da bi se iza dvadeset minuta počeli pojavljivati neželjeni efekti u različitim negativnim reakcijama slušalaca.

Pripremljena i osmišljena hutba, napisana u konceptu ili u cijelosti, prihvatljivog sadržaja i izložena u kraćem vremenskom roku kaže dosta i postiže veći efekat. Nepripremljena hutba ili improviziran govor malo kaže i traje dugo.

Džematlije koji su došli u ime Allaha, dž.š., jer je On, u Kur'anu svojim propisom obavezao sljedbenike Kur'ana da se petkom odazovu kada budu povezani, nisu to učinili radi imama pa im ne bi trebalo činiti nasilje lošim govorom

(hutbom). Ako su već morali doći, a radi bilo kog drugog, sigurno, ne bi došli da čuju ono što moraju slušati, onda im treba valjano pripremiti hutbu kako bi se osjećali zadovoljnim i da tokom cijele sedmice imaju korist od onoga zašto su došli i šta su čuli. U suprotnom, najljepši propis i najidealnija prilika bivaju upropašteni i pretvaraju se u puki obred ili svakodnevni formalizam.

Način izlaganja (držanja) hutbe

Pored dužine i pripreme hutbe važan je i način njenog izlaganja. Kako se ne bi umanjili efekti uložene truda u gore navedeno, imam koji govori hutbu, mora stalno imati na umu sljedeće:

- da je u misiji islama, da ga objašnjava vjernicima, svojoj braći, također sljedbenicima islama;
- vjernike kojima govori hutbu mora poštovati i cijeniti, imati stalnu želju da ih vodi, informira, obrazuje i unapređuje u životu;
- imati povjerenje u vjernike, sljedbenike islama, u njihove mogućnosti koje namjerava kroz život uvećavati i proučavati u duhu učenja islama, kao što mora biti svjestan njihovih slabosti na koje stalno skreće pažnju nastojeći da ih ukloni iz njihovih života;

- mora biti uvjeren da je ispravno ono što radi i da je to korisno onima kojima govori;
- imam, hatib, mora temeljito poznavati ono što govori;
- ne smije govoriti dvosmisleno i nejasno;
- gestovi bi trebali biti prirodni i odražavati narav hatiba;
- hatib mora biti obučen da djeluje kao povjerenik halife, imama i dostojanstven u oblačenju, na nivou uzora za sljedbenike islama;
- hutba mora sadržavati stavove Kur'ana i hadisa i potvrđena mišljenja velikih autoriteta islama, a ne vlastita mišljenja ili sudove hatiba jer hutba je u službi islama i muslimana;
- hutba mora nositi jednu ili najviše dvije poruke podešene tako da ih vjernici lahko pamte i dugo nose. Poruke mogu biti od autoritativnih imama ili izvučene iz učenja islama. Nikako se ne smije otvarati prostor za njihovu upitnost i moraju biti na nivou istine.

Svakako da hutba i njen značaj i mjesto za služuju dublju i temeljitiju analizu i uvjerenja samo da će do toga doći. No, ove napomene čine nam se svrsishodnim i mogu osvježiti znanja koja imami posjeduju i doprinijeti lakšem pripremanju njihovih istupa petkom. **m**